

بررسی سیاست های سرزمینی و ژئوپلیتیکی ایران در رژیم حقوقی دریای خزر

رضا کریمی*، 103،

96-10-30

چکیده دریای خزر تا مدتها بدون آنکه اهمیت بین المللی داشته باشد، بین ایران و شوروی به صورت مشترک براساس عهدنامه های 1921 و 1940 مورد استفاده قرار میگرفت. پس از فروپاشی شوروی سابق ساختار ژئوپلیتیکی کشورهای حوزه دریای خزر متحول شده است. در این میان هر یک از کشورهای این حوزه، از لحاظ ژئوپلیتیکی اهمیت خاصی پیدا کرده اند. دو کشور ایران و روسیه به دلیل قدمت تاریخی از ثبات ژئوپلیتیکی برخوردارند. اما سه جمهوری تازه استقلال یافته یعنی قزاقستان، ترکمنستان و آذربایجان برای استمرار و استقلال، استراتژی برقراری روابط با قدرت های فرامنطقه ای را در پیش گرفته اند. بنابراین این کشورها علی رغم دارا بودن ژئوپلیتیک مشترک، به علت شرایط موقعیت ژئوپلیتیکی و ژئواکونومیکی دریای خزر دارای نگرش های متفاوت می باشند، از اینجا بود که اختلاف در مورد تقسیم بندی دریا و سهم هر کشور از دریای خزر و چگونگی بهره برداری از منابع بستر و زیربستر دریا پدید آمد. به دنبال این شرایط رژیم حقوقی دریای خزر نیاز به بازبینی مجدد پیدا کرده است و با توجه به چالش های موجود میان کشورهای ساحلی و دخالت قدرت های فرامنطقه ای در رسیدن به حقوقی عادلانه، جمهوری اسلامی ایران به رغم تلاشهای بسیار نتوانسته به رژیم حقوقی مناسب دست یابد. این پژوهش به بررسی سیاست های سرزمینی و ژئوپلیتیکی ایران را در رژیم حقوقی دریای خزر می پردازد. با توجه به طرح این سوالات که سیاست های سرزمینی و ژئوپلیتیکی ایران در رژیم حقوقی دریای خزر چه تاثیر دارد. همچنین همسایگان شمالی چگونه و با چه رفتارهایی در تحولات رژیم حقوقی دریای خزر تاثیر می گذارند، دو فرضیه را مطرح می سازد: اول اینکه نگاه ژئوپلیتیکی ایران و سیاست های بهره برداری از عمق دریا موجب تهییج ایران در ازدیاد سهم بیشتر از دریای خزر شده است و دوم، تعدد همسایگان شمالی و سیاست های توسعه دریا محور موجب افزایش سهم کشورهای حاشیه ی خزر (بغیر از ایران) از حقوق دریای خزر شده است. در نهایت هدف اصلی این پژوهش که به بررسی نقش و ایده های ژئوپلیتیکی ایران در تحول رژیم حقوقی دریای خزر و بررسی رفتارهای ژئوپلیتیکی همسایگان مرزی دریای خزر و نقش آنها در تحولات رژیم حقوقی دریای خزر را مطرح می سازد. کلید واژه: دریای خزر، ژئوپلیتیک، رژیم حقوقی دریای خزر، ژئواکونومی، سیاست سرزمینی، کشورهای مشترک المنافع

کلمات کلیدی: دریای خزر، ژئوپلیتیک، رژیم حقوقی دریای خزر، ژئواکونومی، سیاست سرزمینی، کشورهای مشترک المنافع

